

CSEMEZ ATTILA ÍRÁSAI 4. rész

A kerti térben alkalmazható nagy-, közepes-, és kis-méretű fafajok

Elvben könnyebb a tulajdonos helyzete, ha fátlan telken kell kertet létesítenie, mert megválaszthatja kedvelt fás növényeit. Azonban más a helyzet, ha a telken meglévő fák is vannak, mert azok árnyékot adó részein ki lehet alakítani kiülő, pihenő helyet. A nagyméretűvé cseperedő fák esetében – az árnyékoló hatás mellett – a kilátást és az átlátást befolyásoló szempontokat is mérlegelni kell.

A fás növények folyamatosan növekednek, ezért megválasztásukkor a várható növekedési ütemüket és nagyságukat is figyelembe kell venni.

A fák várható nagysága mellett lényeges a faj és a fajta kiválasztása is, amelyeknél a következő szempontok szerepelhetnek:

- ágszerkezet, habitus,
- kártevőkre és kórokozókra vonatkozó érzékenység,
- lombhullató vagy örökzöld,
- növekedési erély,
- őszi lombszín,
- szélérzékenység, ág-törés gyakorisága,
- termés milyensége,
- várható életkor (az utóbbi kevésbé érinti a középkorú telepítőt!),
- virágzás ideje, virágzat színe,
- vízigény,
- telek kitétsége,
- éves csapadék mennyisége,
- korai vagy késői fagyveszély, fagyzug,
- sík vagy lejtős terület (lejtőhajlás),
- talajadottság

Ennyiféle szempontnak egy fafajt megfeleltetni szinte képtelenség. A legfontosabb termőhelyi feltételekkel azonban tisztában kell lenni!

Amennyiben „biztosra” akarunk menni, körül kell nézni a szomszédos kertekben és javaslatot kell kérni a faiskolában, a kertészeti árusító helyen! A gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező szakemberek nem szoktak tévedni.

Engedtessék meg egy rendszerváltás utáni példa. Ismerőseim gyakran felkerestek a „nyugatról” behozott díszcserjék, főleg a bogyós gyümölcsűek árudai, valamint az elültetett növényekről készített fényképekkel:

- Nálam miért nem lett ilyen?
- Válaszom: Mert honvágya van!

A meglepetetteknek elmondtam, hogy ne csodálkozzanak, mert például a növényeiket sokkal csapadékosabb adottságú országból hozták, ahol a talajok inkább savanyúak a hazai meszesekkel szemben. Márpedig ha egy növény nem az ökológiai igényeinek megfelelő termőhelyre kerül, nem érzi jól magát.

A fák, a fafajok megválasztásánál lényeges a kerthasználat ideje. Míg a családi ház kertjét egész évben használják, a hétvégi házét csak szezonálisan. A használati időnek a locsolás szempontjából van jelentősége (az automataöntöző rendszerek telepítésétől eltekintve).

A nagyknak tekinthető fák számánál a telekméret a meghatározó. 400-500 m²-es kert esetében egy nagyfánál többet nem javaslok. Az 1000 m²-es telekre sem telepítenék három-négyénél többet.

Aki a fafaj megválasztásánál biztosra törekszik, azt választja, ami a szomszédos kertekben bevált. Az érem másik oldala a kísérletező, a gyűjtő kedv előtérbe helyezése. Európa híres botanikus kertjei sem jöttek volna létrea gyűjtő szenvedély nélkül! A legismertebbek (ABC sorrendben): Berliini Botanikus Kert, Jardin des Plantes (Párizs), Kew Gardens (London), Nemzeti Botanikus Kert (Belgium).

Méret szerinti bontásban néhány gyakori lombhullató fafajt sorolok fel.

Kis növekedésű díszfáknak elsősorban a gömbkoronások tekinthetők:

Gömbkőrös (*Fraxinus ornus* 'Mecsek'), Norvég juhar (*Acer platanoides* 'Globosum'), Gömbkoronájú szivarfa (*Catalpa bignonioides* 'Nana'), Gömbakác (*Robinia pseudoakacia* 'Umbraculiera'), Gömbcseresznye (*Prunus eminens* 'Umbraculifera') Gömbcseplezsmeggy (*Prunus fruticosa* 'Globosum'), Tűzvörös juhar (*Acer tataricum* 'Ginnala').

Közepes méretű díszfák

Kínai díszkörte (*Pyrus calleryana* 'Chanticlee')
Közönséges aranyeső (*Laburnum anagyroides*)
Nagyvirágú magnólia (*Magnolia soulangiana*)
Selyemakác (*Albizia julibrissi*)
Barkóca berkenye (*Sorbus torminalis*)

Nagyméretű díszfák

Császárfa (*Paulownia tomentosa*)
Perzsa varázsfa (*Parrotia persica*)
Vérszilva (*Prunus cerasifera* 'Nigra')
Hársak, platánok, tölgyek, vadgesztenye...

Kivételes és dicséretes példa látható Sur község (Komárom-Esztergom vármegye legdélebbi települése) közterületein, amit bármelyik dendrológus is megirigyelhetne. Több tucat idegenhonos fát ültettek – főként a mediterránumból – amelyek klímaturók, ezért meglepően jól érzik magukat. A fafajok gyűjtése és bemutatása a helyi botanikus és a polgármester közös érdeme.

Csemez Attila tájépítésmérnök